

UNA REFLEXIÓ FINAL

L'eix de l'associacionisme a Bellvitge ha estat, indubtablement, del tipus veïnal, per la seva transcendència, envergadura i per les mobilitzacions veïnals que va generar. Fins i tot abans que els propis veïns, uns altres sectors socials i polítics es van adonar de la importància de l'associacionisme veïnal i van intentar eliminar-lo o capitalitzar-lo. En aquest sentit cal situar les intervencions del Departament de Promoció Social i dels «Cabezas de Família».

La magnitud dels excessos d'immobiliàries i instiucions van configurar una situació en el barri que de vegades vorejava els límits de la supervivència dels veïns i en general no garantia uns estàndards mínims de serveis comunitaris que asseguressin una condició de vida digna. És aquí on hem de cercar les arrels de l'associacionisme reivindicatiu que es va produir a Bellvitge.

Però les condicions objectives de la vida no eren l'únic factor per impulsar l'associacionisme veïnal. El cas del sector sud del polígon és significatiu. La tasca del DPS no pot explicar per sí sola que no sorgissin associacions de veïns en aquella part del barri i menys encara quan DPS va aturar-se als voltants de 1970.

L'existència d'uns grups determinats que van aportar al barri una infraestructura material i ideològica va ésser l'altre factor decisiu. Aquests grups foren els partits polítics -fonamentalment el comunista- i l'Església.

En la concepció tàctica dels partits polítics i en l'activitat pràctica de l'Església ocupava un lloc principalíssim la creació d'associacions i des del primer moment s'hi van llançar. Els col·lectius de veïns que es van associar entorn aquests dos grups van anar generant les entitats reivindicatives: tot seguit van sintonitzar amb la idea de la necessitat d'estar associats per assolir els seus objectius. Unes entitats que van protagonitzar els moviments socials i van aconseguir un barri molt millor.

El moviment veïnal de Bellvitge en aquest període va ésser bàsicament un moviment social. El creixement caòtic de les ciutats espanyoles en aquella època, provocat pel «desarrollismo» emparat per unes institucions

públiques còmplices, generà una situació explosiva en els barris populars. El moviment veïnal sorgeix de la lluita de les classes treballadores per una part del seu salari real. Els serveis socials, deficitaris en aquesta zona, han estat qualificats de «el segon salari». No té gaire utilitat gaudir d'un bon sou si cal gastar-ne una gran proporció en escoles i metges privats.

En aquest sentit el moviment veïnal és equivalent al moviment obrer i tanmateix se li ha dedicat molta menys atenció per part dels historiadors, sociòlegs i investigadors en general.

Malgrat tot, la situació política del país va fer que l'associacionisme i el moviment veïnal es trobessin molt involucrats en la dinàmica política. Un dels seus objectius era la consecució d'ajuntaments democràtics i, més enllà, la caiguda del franquisme.

Resultava evident que el «Régimen» defensava uns interessos molt definits, els del capital nacional i transnacional, personificats a Bellvitge per immobiliàries i constructors.

I va ésser la dinàmica política la que, arribat el moment, va sacrificar els moviments socials. Aquesta és una experiència que s'ha repetit en molts indrets, en diferents moments, i que a Espanya es va manifestar molt clarament en l'anomenada «transició».

La tot just recuperada democràcia podria perillar si les mobilitzacions socials que s'havien produït els darrers anys del franquisme i que havien contribuït al seu enderrocament, no s'aturaven. El perill involucionista planava damunt del país i es va brandar de tal manera que es va realitzar un pacte polític-social molt evident en el terreny del moviment veïnal.

A Bellvitge, com en altres indrets, aquest fet es va concretar en una depauperació gradual de les associacions de veïns i en la radicalització de les postures d'aquells que no es trobaven dins l'òrbita dels partits d'esquerra que van assumir la nova situació política.

Paral·lelament a l'associacionisme veïnal es van anar desenvolupant altres menes d'entitats. Algunes d'elles estaven molt lligades a les associacions de veïns, de manera que van néixer directa o indirectament d'aquestes.

Unes altres sorgeixen de manera independent de l'associacionisme veïnal amb un gran contingut social. Són entitats amb vocació d'oferir un servei a un barri on hi manquen els serveis indispensables.

Finalment, hi ha les entitats esportives o folklòriques que solen néixer dins un bar, i limiten les seves activitats al seu propi àmbit temàtic.

Avui la problemàtica urbanística pot començar a esclatar en gran escala. L'escassíssima qualitat dels edificis del període de l'allau immigratori els ha fet obsolets quant tot just han passat trenta o quaranta anys que es van construir. El fet és que les condicions d'urbanització no van ésser pas millors. En un estudi sobre la situació sanitària de l'Hospitalet s'afirma que probablement les conduccions d'aigua potable corren en algun punt per sota de les conduccions de les aigües residuals. (11) D'aquí a una epidèmia de còlera, no hi ha gran distància.

En el cas de Bellvitge ja van aparèixer esquerdes i s'han fet algunes operacions de rehabilitació. Resta per comprovar com influiran en els fonaments del blocs les aigües freàtiques del Delta del Llobregat.

Els problemes, però, no només són urbanístics. Quina capacitat de resposta tindrà el teixit associatiu del barri davant d'aquests problemes?... aquest es un altre estudi que caldrà portar a terme amb la participació de tothom.